

LIBRIS

Editura Aramis mulțumește editurilor
Art, Humanitas și Paralela 45
pentru permisiunea de a reproduce o parte
dintre textele incluse în acest volum.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Lecturi suplimentare pentru clasa a IV-a / Corina Gădiuță
(coord.). - București : Aramis Print, 2015
ISBN 978-606-706-175-8

I. Gădiuță, Corina (coord.)

821.135.1-822
82-822=135.1

Copyright © 2015 Editura ARAMIS, pentru prezenta ediție

ISBN 978-606-706-175-8

Editura ARAMIS • Redacția și sediul social:
B-dul Metalurgiei nr. 46-56, cod 041833,
sector 4, București, O.P. 82 – C.P. 38
tel.: (021) 461.08.10/14/15; fax: (021) 461.08.09/19.
E-mail: office@edituraaramis.ro; office@megapress.ro
Departamentul desfacere: tel.: (021) 461.08.08/12/13/16;
fax: (021) 461.08.09/19; E-mail: desfacere@edituraaramis.ro

Tipărit la MEGApres

www.edituraaramis.ro
www.megapress.ro

LECTURI SUPLEMENTARE

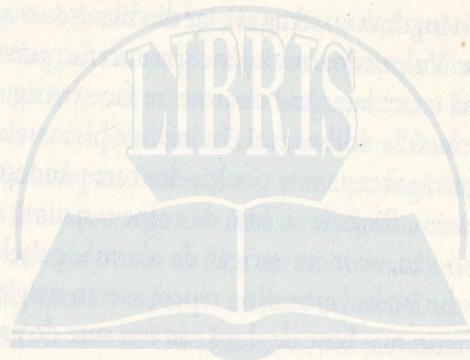
BIBLIOGRAFIE ȘCOLARĂ RECOMANDATĂ

CLASA
A IV-A

Selectie, antologie și schițe biografice de
CORINA GÂDIUȚĂ

Cuprins

ION CREANGĂ

Amintiri din copilărie – La scăldat,
Caprele Irinucăi (fragment) / 5
Ivan Turbincă / 19

PETRE ISPIRESCU

Aleodor împărat / 34
Tinerețe fără bătrânețe și viață
fără de moarte / 42

BARBU ȘTEFĂNESCU DELAVRANCEA

Domnul Vucea / 51

VASILE ALECSANDRI

Vasile Porojan / 69

CEZAR PETRESCU

Fram, ursul polar (Capitolul
„Sfârșitul”) / 78

MARIN SORESCU

De-a Delta Dunării / 90
La grădina zoologică / 93

MIRCEA SÂNTIMBREANU

Un şmecher la lecție / 95
Imaginație creațoare / 98

RADU TUDORAN

Toate pânzele sus! (fragment
din Capitolul I) / 101

SILVIA KERIM

Motanul din livada pustie / 110
Calul albastru / 112

GELLU NAUM

Prima carte cu Apolodor
(fragment) / 118

DIMITRIE BOLINTINEANU

Fata de la Cozia / 121
Mircea cel Mare și solii / 123

GRIGORE ALEXANDRESCU

Şoarecele și pisica / 126
Boul și vițelul / 128
Câinele și cățelul / 130

ALEXEI MATEEVICI

Limba noastră / 132
Cântec de leagăn / 135

GOTTFRIED AUGUST BÜRGER

Baronul Münchhausen / 137
Prima aventură pe mare / 143

CHARLES DICKENS

Poveste de Crăciun (Partea I) / 149

MARK TWAIN

Aventurile lui Tom Sawyer
(Capitolul II) / 168

ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY

Micul prinț (Capitolul XXI) / 175

MICHAEL ENDE

Jim Năsturel și Lukas, mecanicul
de locomotivă (Capitolele I
și II) / 180

LIBRIS

Redactor: Adrian Crețu

Tehnoredactare: SC SERRANY HOME SRL

Coperta: Cristina Dumitrescu

Ilustrația copertei: SHUTTERSTOCK.com

ION CREANGĂ (1837-1889)

Se naște pe 1 martie 1837 (după alte surse, la 10 iunie 1839), în satul Humulești din județul Neamț, fiu al lui Ștefan a Petrei Ciobotariul și al Smarandei Creangă, țărani gospodari. După o copilărie lipsită de griji, începe școala în satul natal (1847), continuată la Broșteni, Târgu-Neamț și Fălticeni, după dorința mamei, care voia să îl facă preot. Este, pe rând, diacon și institutor la Iași, unde îl are profesor pe Titu Maiorescu. Se împrietenește cu Mihai Eminescu, pe atunci revizor școlar. În calitate de pedagog, publică patru manuale școlare, în care apar și primele sale povestiri (*Inul și cămeșa, Poveste, Păcală, Acul și barosul, Ursul păcălit de vulpe*). Debutul propriu-zis are însă loc în anul 1875, în revista *Con vorbiri literare*, cu povestea *Soacra cu trei nurori*. Considerat unul dintre clasicii literaturii române, Ion Creangă este apreciat mai cu seamă datorită operei sale autobiografice, *Amintiri din copilărie*. Moare pe 31 decembrie 1889, la Iași, în același an cu Mihai Eminescu.

Amintiri din copilărie (fragment)

Peste iarnă, mama iar s-a pus pe capul tatei, să mă dea undeva la școală. Dar tata spunea că nu mai are bani de dat pentru mine.

— Lui dascălu Vasile a Vasilcăi [ii] plăteam numai câte un sorcovăț pe lună. Iar postoronca de dascălu Simeon Fosa din Țuțuieni, numai pentru că vorbește mai în talcuri decât alții și sfârcăiește toată ziua la tabac, cere câte trei husăsi pe lună; auzi vorbă! Nu face băiatul ista atâția husăsi, cu straie cu tot, câți am dat eu pentru dânsul până acum!

Când a mai auzit mama și asta, s-a făcut foc.

— Sărmane omule! Dacă nu știi boabă de carte, cum ai să mă înțelegi? Când tragi sorocoveții la musteață, de ce nu te olicăiești atâta? Petre Todosiicăi, crâșmarul nostru, aşă-i că ți-a mâncat nouă sute de lei? Vasile Roibu din Bejeni, mai pe-atâția, și alții căți? Ruștei lui Valică și Măriucăi lui Onofrei găsești să le dai și să le răsdai? Știu eu, să nu crezi că doarme Smaranda, dormire-ai somnul cel de veci să dormi! Și pentru băiat n-ai de unde da? Mai omule, măi! Ai să te duci în fundul iadului, și n-are să aibă cine te scoate, dacă nu te-i sili să-ți faci un băiat popă! De spovedanie fugi ca dracul de tămâie. La biserică mergi din Paști în Paști. Așa cauți tu de suflet?

— Ian taci, măi femeie, că biserică-i în inima omului, și dacă voiu muri, tot la biserică am să sed, zise tata; nu mai face și tu atâta vorbă, ca fariseul cel fațarnic. Bate-te mai bine cu mâna peste gură și zi ca vameșul: Doamne, milostiv fiu mie, păcătoasei, care-mi tot îmbălorez gura pe bărbat degeaba.

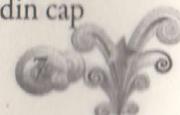
În sfârșit, cât s-a bălbănit mama cu tata din pricina mea, tot pe-a mamei a rămas; căci într-o dumincă, prin cîrneleaga, a venit tatul mamei, bunicu-meu David Creangă din Pipirig, la noi și, văzând cearta iscată între tata și mama din pricina mea, a zis:

— Las' măi Ștefane și Smărănducă, nu vă mai îngrijîți atâta; că azi e dumincă, mâine luni și zi de sărbători, dar marți, de-o mînă ajunge cu sănătate, am să iau nepotul cu mine și am să-l duc la Broșteni, cu Dumitru al meu, la profesorul Nicolai Nanu de la școala lui Baloș, și-ți vedea voi ce-a scoate el din băiat; că de ceilalți băieți ai mei, Vasile și Gheorghe, am rămas tare mulțămit căt au învățat acolo. De douăzeci și mai bine de ani, de când port vornicia în Pipirig, am dus-o cam anevoie numai cu răbușul. Ce folos că citesc orice carte bisericească; dacă nu știi a însemna măcar cătuși de căt, e greu. Însă de când mi-au venit băieții de la învățătură, îmi țin socoteala ban cu ban și huzuresc de bine; acum zic și eu că poți duce vornicia pe viață, fără să te simți. Zău, mare pomană și-a mai făcut Alecu Baloș cu școala ceea a lui, cine vrea să înțeleagă! Și, Doamne, peste ce profesor înțeleapt și ișcusit a dat! Așa vorbește de blând și primește cu

bunătate pe fiecare, de ți-i mai mare dragul să te duci la el! Ferice de părinții care l-au născut, că bun suflet de om este, n-am ce zice! Și mai ales pentru noi, țăranii munteni, este o mare facere de bine. Când am venit eu cu tata și cu frații mei, Petrea și Vasile și Nică, din Ardeal în Pipirig, acum șasezeci de ani trecuți, unde se pomeneau școli ca a lui Baloș în Moldova? Doar la Iași să fi fost așa ceva și la Mănăstirea Neamțului, pe vremea lui mitropolitu Iacob, care era oleacă de cimotie cu noi, de pe Ciubuc Clopotarul de la Mănăstirea Neamțului, bunicul mâne-ta, Smărăndă, al cărui nume stă scris și astăzi pe clopotul bisericii din Pipirig. Ciubuc Clopotarul tot din Ardeal știa puțină carte, ca și mine; și apoi a pribegit de-acolo, ca și noi, s-a tras cu bucatele încoace, ca și moș Dediu din Vânațiori și alți mocani, din pricina papistașiei mai mult, pe căt știu eu. Și atât era de cuprins, de s-au umplut munții: Hălăuca, Piatra lui Iepure, Bărnariul, Cotnărelul și Boampele, până dincolo peste Pătru-Vodă, de turmele și tamazlácurile lui. Și se pomenește că Ciubuc era om de omenie; fiecare oaspe ce trăgea la odaia lui era primit cu dragă inimă și ospătat cu îndestulare. Și se dusese vestea în toate părțile despre bunătatea și bogăția sa. Până și Vodă cic-ar fi tras odată în găzădă la Ciubuc, și întrebându-l cu cine mai ține atâta amar de bucate, el ar fi răspuns: „Cu cei slabii de minte și tari de virtute, Măria Ta”. Atunci Vodă nu s-a putut stăpâni de mirare, spunând: „Ia, aista-i om, zic și eu; de-ar fi mulți ca dânsul în domnia mea, puțină lipsă ar duce țara la nevoi!” Și l-a bătut Vodă cu mâna pe umăr, zicându-i: „Moșule, să știi că de azi înainte ești omul meu, și la domnie ți-i deschisă ușa orișicând”.

Și de atunci i-a mers lui Ciubuc numele de omul lui Vodă, încât și până astăzi un deal, în partea despre Plotunul, unde era mai mult așezarea lui Ciubuc, se cheamă *Dealul Omului*.

Pe acest deal, Smărăndă, am fugit în vremea zaverei, cu mă-ta, cu tine și cu frate-tău Ioan, de frica unei cete de turci, care se bătuse chiar atunci cu voluntirii la Secu și apoi se îndreptară spre Pipirig, după jefuit. Iar pe soră-ta Ioana, de grăbit ce-am fost, o uitasem acasă, pe prispa, în albiuță. Și mă-ta, când a dat de copilă că nu-i, a început a-și smulge părul din cap

și a boci înnădușit, zicând: „Vai de mine și de mine, copila mea, au străpuns-o turcii!”

Eu însă m-am suit în vârful unui brad și, cum am văzut că apucă turcii spre Plotinul, m-am azvârlit fără sine pe părul unui cal, am alergat acasă și, când colo, am găsit copila teafără, însă răsturnată cu albiuța de niște porci, care grohăiau împrejurul ei, cât pe ce să o rupă. Îar pe la capătul albiuței am găsit câteva rubele puse de turci, se vede, la capul copilei. Atunci am luat copila și, de bucurie, nici nu știu când am ajuns cu dânsa la mă-ta, în Dealul Omului. Si după ce mi-am venit puțin în sine, am zis și eu în amărițiune, ca mulți înainte de mine: cei care n-au copii nu știu ce-i necazul. Bună minte mai au unii, în felul acesta, de nu se însoară! Si unul dintr-aceștia a fost și Ciubuc mocanul, care, neavând femeie, nici copii, ce i-a venit mai târziu, de evlavia cea multă ce avea, sau din alte împrejurări, a închinat toată avereala sa Mănăstirii Neamțului, și el s-a călugărit, mai cu toții haidăii lui, făcând multe pomeniri cât a fost în viață. Îar astăzi petrece în liniște lângă zidurile mănăstirii, Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească întru împărăția cerească! Căci și noi ca mâine avem a ne duce acolo! Așa-i că voi habar n-aveți de toate aceste, de nu v-ăs fi spus eu? zise bunicul oftând.

— Nu-i rău, măi Ștefane, să știe și băiatul tău oleacă de carte, nu numădecât pentru popie, cum chitește Smaranda, că și popia are multe năcăfale, e greu de purtat. Si decât n-a fi cum se cade, mai bine să nu fie. Dar cartea îți aduce și oarecare mângâiere. Eu, să nu fi știut a citi, de mult aș fi înnebunit, câte am avut pe capul meu. Însă deschid *Viețile sfintilor* și văd atâtea și atâtea și zic: „Doamne, multă răbdare ai dat aleșilor tăi!” Ale noastre sunt flori la ureche pe lângă cele ce spune în cărti. Ș-apoi, să fie cineva de tot bou, încă nu este bine. Din cărti culegi multă înțelepciune, și, la dreptul vorbind, nu ești numai așa, o vacă de muls pentru fiecare. Băiatul văd că are ținere de minte și, numai după cât a învățat, cântă și citește cât se poate de bine.

De aceste și altele ca aceste a vorbit bunicul David cu mama și cu tata, mai toată noaptea, duminica spre luni și luni spre marți; căci la noi mânea când venea din Pipirig la târg să-și cumpere cele trebuitoare.

Iar marți dis-dimineață puse tarnițile și desagii pe cai și, legându-i frumușel cu căpăstrul: pe cel de-al doilea de coada celui întâi, pe cel de-al treilea de coada celui al doilea, pe cel de-al patrulea de coada celui al treilea, cum îi leagă muntenii, a zis:

— Ei, măi Ștefane și Smărănducă, mai rămâneți cu sănătate, că eu m-am dusu-m-am. Hai, nepoate, gata ești?

— Gata, bunicule, haidem, zisei, necăjindu-mă cu niște costițe de porc afumate și cu niște cărnați fripti, ce mi-i pusese mama dinainte.

Si, luându-mi rămas-bun de la părinti, am purces cu bunicul spre Pipirig. Si era un pui de ger în dimineața aceea, de crăpau lemnele! Si din sus de Vânători, cum treceam puntea peste apa Neamțului, bunicul în urmă, cu caii de căpăstru, și eu înainte, mi-au lunecat ciubotele și am căzut în Ozană cât mi ți-i băiatul! Noroc de bunicul! „Si scroambele iestea a voastre îs pocite”, zise el scoțându-mă repede, murat până la piele și înghețat hăt bine, căci năboise apa în toate părțile; și iute mi-a scos ciubotele din picioare, că se făcuse bocnă. „Opinca-i bună, săracă! Îți sede piciorul hodinit, și la ger huzurești cu dânsa.” Si până a vorbit aceste, eram și învelit într-o sarică ghișoasă de Cașina, băgat într-o desagă pe cal, purces pe drum, și hai la Pipirig. Si când m-a văzut bunica în ce hal mă aflam, ghemuit în desagă, ca un pui de bogdaproste, cât pe ce să se prăpădească plângând. Încă n-am văzut aşa femeie, să plângă de toate cele: era miloasă din cale-afară. Carne de vită nu mâncă în viață, tot din astă pricina; și când se ducea sărbătoarea la biserică, bocea toți morții din țintirim, fie rudă, fie străin, fără deosebire. Bunicul însă era aşezat la mintea lui, își căuta de trebi cum știa el și lăsa pe bunica într-ale sale, ca un cap de femeie ce se găsea.

— Oi, Doamne, Davide, cum nu te mai astâmperi; de ce-ai scos băiatul din casă pe vremea asta?

— Ca să te miri tu, Nastasie, zise bunicul, scoțând o piele de porc sălbatic din cămară și croind căte-o pereche de opinci pentru Dumitru și pentru mine; apoi le-a îngruzit frumos și a petrecut căte-o pereche de ată neagră de păr de cal prin cele nojiște.

Si a treia zi după asta, dându-ne schimburi și câte două perechi de obiele de suman alb, ne-am încălțat cu opincile binișor și, sărutând mâna bunicăi, am luat-o prin Boboiești, iar cu bunicul și cu Dumitru, fratele mamei cel mai mic, și suind pe la fundul Hălăucii, am ajuns după un târziu în Fărcașa, unde ne-a fost și masul, împreună cu părintele Dumitru de la Pârăul Cârjei, care avea o gușă la gât cât o ploscă de cele mari și gârâia dintr-însa ca dintr-un cimpoi, de n-am putut închide ochii de răul său mai toată noaptea. Nu era vinovat bietul preot, și, după cum spunea și el, e mai rău de cei ce au gușă în cap decât de cei ce o poartă pe din afară...

A doua zi am purces din Fărcașa pe la Borca spre Pârăul Cârjei și Cotârgaș, până ce am ajuns și la Broșteni. Si după ce ne-a așezat bunicul în găză, cu toată cheltuiala lui, la una Irinuca, apoi ne-a dus pe la profesor și pe la biserică, de ne-a închinat pe la icoane, și pe urmă ne-a lăsat cu sănătate și s-a întors acasă, trimițându-ne din când în când cele trebuitoare.

Și satul Broștenii fiind împrăștiat, mai ca toate satele de la munte, nu se rușină lupul și ursul a se arăta ziua-miaza-mare prin el; o casă ici, sub tihăraia asta, alta dincolo de Bistriță, sub altă tihăraie, mă rog, unde i-a venit omului îndemnă să și-o facă. Si Irinuca avea o cocioabă veche de bârne, cu ferestrele cât palma, acoperită cu scânduri, îngrădită cu răzlogi de brad și așezată chiar sub munte, pe malul stâng al Bistriței, aproape de pod. Irinuca era o femeie nici Tânără, nici tocmai bătrână; avea bărbat, și o fată balcăză și lălăie, de-ți era frică să înnoptezি cu dânsa în casă. Noroc numai că de luni dimineața și până sâmbătă seara n-o mai vedea; se ducea cu tată-său în munte, la făcut ferestrea, și lucra toată săptămâna ca un bărbat pentru nimica toată; doi oameni cu doi boi, la vreme de iarnă, abia își puteau scoate mămăliga. Ba la mulți se întâmpla de veneau sâmbătă noaptea câte cu un picior frânt sau cu boii stâlciti, și aceasta le era câștig pe deasupra.

Cocioaba de pe malul stâng al Bistriței, bărbatul, fata și boii din pădure, un țap și două capre slabe și râioase, ce dormea pururea în tindă, era toată avereia Irinucăi. Dar și asta-i o avere, când e omul sănătos. Însă ce mă privește? Mai bine să ne căutăm de ale noastre.

Noi, cum a plecat bunicul, a doua zi ne-am dus la școală; și văzând profesorul că purtam plete, a poruncit unuia dintre școlari să ne tundă. Când am auzit noi una ca asta, am început a plânge cu zece rânduri de lacrimi și a ne ruga de toți Dumnezeii să nu ne slujească. Dar ți-ai găsit; profesorul a stat lângă noi, până ce ne-a tuns chilug. Apoi ne-a pus în rând cu ceilalți școlari și ne-a dat de învățat, după puterea noastră, între una-alta, și „Îngerul a strigat”, pe din afară.

Si am dus-o noi aşa până pe la Mezii-Păresii. Si unde nu ne trezim într-o bună dimineață plini ciucuri de râie căprească de la caprele Irinucăi! Ei, ei! ce-i de făcut? Dascălul nu ne mai primea în școală, Irinuca nu ne putea vindeca, pe bunicul n-avea cine-l înștiința, merindele erau pe sfârșit, rău de noi!

Nu ștui cum se întâmplă, că, aproape de Buna-vestire, unde nu dă o căldură ca aceea, și se topește omătul, și curg pâraiele, și se umflă Bistrița din mal în mal, de cât pe ce să ia casa Irinucăi. Si noi, pe căldurile celea, ne ungeam cu leșie tulbere, ședeam afară la soare cu pielea goală, până se usca cenușa pe noi, și apoi ne băgam în Bistrița de ne scăldam. Așa ne învățase o babă să facem, ca să ne treacă de râie. Vă puteți închipui ce va să zică a te scălda în Bistrița, la Broșteni, de două ori pe zi, tocmai în postul cel mare! Si nici tu junghi, nici tu friguri, nici altă boală nu s-a lipit de noi, dar nici de râie n-am scăpat. Vorba ceea: „Se ține ca râia de om”.

Intr-o zi, fiind Irinuca dusă în sat și având obicei a ședea uitată, ca fata vătămanului, noi n-avem ce lucra? Ne suim pe munte, la deal de casa ei, câte c-o bucată de răzlog în mâna, și cum curgeau pâraiele grozav, mai ales unul alb cum îi laptele, ne pune dracul de urnim o stâncă din locul ei, care era numai înținată, și unde nu pornește stâncă la vale, săltând tot mai sus de un stat de om; și trece prin gardul și prin tinda Irinucăi, pe la capre, și se duce drept în Bistrița, de clocotea apa! Asta era în sâmbătă lui Lazăr, pe la amiază. Ei, ei! ce-i de făcut? Gardul și casa femeii dărâmate la pământ, o capră ruptă în bucăți, nu-i lucru de șagă. Uitasem acum și râie și tot de spaimă.